

การศึกษาประสิทธิภาพการตรวจสารพันธุกรรม (DNA)
เพื่อพิสูจน์ความเป็นคนไทยตามหลักสายโลหิต
ในพื้นที่จังหวัดระนอง

Effectiveness of DNA Testing for Establishing Thai Nationality by Descent: A Case Study of Ranong Province, Thailand

ศศิศิศ บุญสนธิ *

Sasisis Boonsonti

ปรียาพรรณ เพชรปราณี**

Preyapun Pechpranee

วิไลพร ไหลงาม***

Wilaiporn Laingam

นมัสชมนช์ ถีววัฒนชัย****

Namaschamon Teevasvanischai

ธูปนัท ศรีสุขพันธ์*****

Thapanat Srisukpan

ปรีชา ปิ่นมี*****

Preecha Pinmee

-
- * กลุ่มนิติเวชคลินิก กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
Clinical Forensic Medicine Division of Forensic Science Services, Central Institute of Forensic Science
- ** กลุ่มนิติเวชคลินิก กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
Clinical Forensic Medicine Division of Forensic Science Services, Central Institute of Forensic Science
- *** กลุ่มนิติเวชคลินิก กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
Clinical Forensic Medicine Division of Forensic Science Services, Central Institute of Forensic Science
- **** กลุ่มนิติเวชคลินิก กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
Clinical Forensic Medicine Division of Forensic Science Services, Central Institute of Forensic Science
- ***** กลุ่มนิติเวชคลินิก กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
Clinical Forensic Medicine Division of Forensic Science Services, Central Institute of Forensic Science
- ***** กลุ่มนิติเวชคลินิก กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
Clinical Forensic Medicine Division of Forensic Science Services, Central Institute of Forensic Science

Received: 15 September 2025 Revised: 10 April 2026 Accepted: 20 April 2026

■ บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ รูปแบบของการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ของผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรในพื้นที่จังหวัดระนอง เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ในการพิสูจน์ความเป็นคนไทยตามหลักสายโลหิต และวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของการไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร ต่อการดำรงชีวิตในมิติต่างๆ ของผู้ประสบปัญหา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายในการส่งเสริมการใช้ผลตรวจ DNA เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาสถานะบุคคล ผลการศึกษาพบว่า การตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมมีประสิทธิภาพสูงถึงร้อยละ 100 สาเหตุหลักของการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนคือ บิดามารดาเป็นผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร (ร้อยละ 41.1) รองลงมาคือเกิดในต่างประเทศ (ร้อยละ 18.9) อุปสรรคในชีวิตประจำวันของผู้ไร้สถานะแตกต่างกันตามช่วงวัย โดยกลุ่มวัยเรียนประสบปัญหาด้านการศึกษา วัยทำงานด้านการประกอบอาชีพ และกลุ่มเด็กเล็ก/ผู้สูงอายุด้านการพยาบาล งานวิจัยนี้ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญห เช่น การแก้ไขกฎหมายให้ผลตรวจ DNA เป็นพยานหลักฐานหลัก การเพิ่มงบประมาณ การพัฒนาระบบสำหรับเจ้าหน้าที่ และการขยายเครือข่ายโรงพยาบาลสำหรับเก็บตัวอย่าง

คำสำคัญ: ทะเบียนราษฎร, คนไทย, สารพันธุกรรม (DNA), จังหวัดระนอง

■ Abstract

This research aims to examine the demographic characteristics and DNA testing patterns among individuals facing civil registration and legal-status problems in Ranong Province. It evaluates the effectiveness of DNA testing in establishing Thai nationality by descent and analyzes the causes and multifaceted impacts of lacking civil registration status on daily life. Furthermore, the study proposes policy guidelines to promote the use of DNA test results as primary evidence in legal-status verification process. The findings reveal that DNA testing is highly effective, with a 100% success rate. The primary reason for lacking a national identification card was parental civil registration problems (41.1%), followed by being born abroad (18.9%). Daily obstacles varied by age group: students experienced barriers to education, working-age individuals faced employment challenges, and young children and older adults encountered difficulties in accessing healthcare. This research proposes solutions including legal amendments to recognize DNA results as primary evidence, increased budget allocations, personnel system development, and expansion of the hospital network for biological sample collection.

Keywords: Civil Registration, Thai Nationality, DNA, Ranong Province

■ บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญที่สังคมมอบให้กับประเด็นปัญหาบุคคลไร้สัญชาติและผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร ซึ่งเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงโดยตรงกับความเหลื่อมล้ำทางสังคมและหลักสิทธิมนุษยชน ความเหลื่อมล้ำนี้ปรากฏชัดเจนในกลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย และบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติ โดยแต่ละพื้นที่เผชิญกับบริบทและปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่น ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีกลุ่มชาวเล เช่น ชาวมอแกน ชาวลูรักลาไวย์ และชาวไทยพลัดถิ่น เช่น ชาวมั่นนิ (Surainee Sainui, 2020) ที่ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรเนื่องจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์ สังคม และเศรษฐกิจที่ซับซ้อน ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนิติเวชคลินิก กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ ร่วมกับกองสารพันธุกรรม ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการภายใต้โครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมแก่ราษฎรไร้สถานะและผู้ประสบปัญหาทางทะเบียนราษฎรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการตรวจ

สารพันธุกรรมเพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์ทางสายโลหิตระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการพิจารณาให้สถานะบุคคล แก่ผู้ที่ขาดเอกสาร หรือมีปัญหาทางทะเบียนราษฎร และให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย การให้บริการครอบคลุมตั้งแต่การเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม ทั้งในและนอกสถานที่ การส่งตรวจวิเคราะห์ ยิงห้องปฏิบัติการ ไปจนถึงการส่งผลการตรวจพิสูจน์ไปยังสำนักทะเบียนหรือหน่วยงานปกครองที่เกี่ยวข้อง เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2547 มีประชาชนได้รับการตรวจสารพันธุกรรม เพื่อใช้ในการทะเบียนราษฎรแล้วมากกว่า 16,000 ราย สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและประสิทธิภาพของบริการนี้ นอกจากนี้ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ยังได้สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลอย่างเป็นระบบ ความร่วมมือนี้ครอบคลุมทั้งการดำเนินงานเชิงนโยบายและการปฏิบัติ เช่น การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับกรมการปกครองในปีพ.ศ. 2558 เพื่อให้บริการตรวจสารพันธุกรรมสนับสนุนงานทะเบียนราษฎร และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมสอบสวนคดีพิเศษ เครือข่ายสถานะบุคคล เครือข่ายสตรีชนเผ่า องค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย สำนักงานยุติธรรมจังหวัด และภาคีเครือข่ายอื่นๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร ผ่านการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ในจังหวัดชายขอบ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน เป็นต้น เพื่อแก้ไขปัญหาความยากลำบากในการเดินทางและค่าใช้จ่ายของประชาชนในการเข้ารับบริการตรวจ

สารพันธุกรรม ณ ที่ทำการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จึงได้เกิดความร่วมมือกับ 9 หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคมในการจัดตั้งหน่วย เก็บสิ่งส่งตรวจสารพันธุกรรมบุคคลในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีความพร้อม ปัจจุบันมีโรงพยาบาลที่ให้บริการนี้แล้วหลายแห่ง และมีแผนที่จะขยายขอบเขตต่อไปในอนาคต เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ที่มีความต้องการ และปัญหาสถานะบุคคลสูง

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาละเลยสถานะบุคคล และการคืนสิทธิความเป็นพลเมืองไม่สามารถ บรรลุผลสำเร็จได้ ด้วยการดำเนินงาน ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เพียงลำพัง หากแต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างบูรณาการ และการสร้างความตระหนักรู้จากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป การส่งเสริมความเข้าใจ ในสิทธิและสวัสดิการที่บุคคลพึงได้รับ จากการมีสัญชาติไทย การทำความเข้าใจถึงสาเหตุ และปัจจัยที่นำไปสู่การตกหล่นทางทะเบียนราษฎร ตลอดจนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหา จะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ การแก้ไขปัญหาละเลยสถานะบุคคลอย่างยั่งยืน และสร้างสังคมที่เท่าเทียมและเป็นธรรมสำหรับ ทุกคนในประเทศไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า สาเหตุของการเป็นบุคคลไร้สัญชาติ หรือผู้ตกหล่นทางทะเบียนราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยมีความหลากหลาย อาทิ การอยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล การเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย การขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการทางทะเบียนราษฎร และปัจจัยทางประวัติศาสตร์และสังคมอื่น ๆ

ข้อมูลจากประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐาน การทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2565 ชี้ให้เห็นว่า มีประชากรมากกว่า 983,000 ราย ทั่วประเทศที่ไม่ได้สัญชาติไทย โดยจังหวัด ที่มีจำนวนบุคคลไม่ได้สัญชาติไทยมากที่สุด 7 อันดับแรก ได้แก่ เชียงใหม่ ตาก เชียงราย กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี แม่ฮ่องสอน และสมุทรสาคร ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่ของสัดส่วนของบุคคลไม่ได้ สัญชาติไทยเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด ในแต่ละจังหวัด จะพบว่า จังหวัดที่มีสัดส่วน บุคคลไม่ได้สัญชาติไทยสูงสุด 7 อันดับแรก ได้แก่ ตาก เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน กาญจนบุรี ระนอง และสมุทรสาคร ตามลำดับ ปัจจุบันจังหวัดตาก กาญจนบุรี และสมุทรสาคร มีโรงพยาบาลที่เป็นหน่วยเก็บสิ่งส่งตรวจ สารพันธุกรรมบุคคลเรียบร้อยแล้ว ในขณะที่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชายขอบที่มีความหลากหลาย ทางชาติพันธุ์ และภูมิประเทศที่ทุรกันดาร เป็นอุปสรรคต่อการคมนาคมและการสื่อสาร สถาบันนิติวิทยาศาสตร์จึงได้ร่วมมือกับหน่วยงาน เครือข่ายจัดบริการออกหน่วยเคลื่อนที่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ เหล่านี้เป็นประจำทุกปี

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ จังหวัดระนอง แม้จะมีประชากรประมาณ 190,000 ราย แต่มีผู้ที่ไม่ได้สัญชาติไทยเกือบ 15,000 ราย และคาดว่า จำนวนนี้อาจเพิ่มขึ้นในอนาคต ปัญหาที่ใหญ่ พลัดถิ่นในจังหวัดระนอง เป็นประเด็นที่มีความซับซ้อน ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนในพื้นที่ ทั้งในด้านการเข้าถึง

บริการสาธารณะ ปัญหาทางกฎหมาย ความไม่มั่นคง และความขัดแย้ง การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยเวลาและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างสังคมที่เท่าเทียมและเป็นธรรมสำหรับทุกคน

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรในพื้นที่จังหวัดระนอง โดยตระหนักถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจสาเหตุของการตกหล่นทางทะเบียนราษฎร เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด และวางแผนพัฒนาโรงพยาบาลให้เป็นหน่วยเก็บส่งตรวจสารพันธุกรรม นอกจากนี้ยังศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการตรวจสารพันธุกรรม (DNA) ในการพิสูจน์ความสัมพันธ์ทางสายโลหิต เพื่อเน้นย้ำถึงความสำคัญของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการสนับสนุนการพิจารณาและแก้ไขสถานะทางทะเบียนราษฎร งานวิจัยนี้มีเป้าหมายสูงสุดในการสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมความยุติธรรมให้กับประชาชนอย่างแท้จริง

■ วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ และลักษณะรูปแบบของการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ของผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรในพื้นที่จังหวัดระนอง
2. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์จากการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ในการพิสูจน์ความเป็นคนไทยตามหลักสายโลหิต
3. เพื่อวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของการไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรต่อการดำรงชีวิตในมิติต่าง ๆ ของผู้ประสบ

ปัญหา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบาย ในการส่งเสริมการใช้ผลตรวจ DNA เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาสถานะบุคคล

■ ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตหลักในการศึกษาปัญหาของผู้ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรในพื้นที่จังหวัดระนอง จำนวน 95 ราย โดยทบทวนเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้ข้อมูลจากแบบฟอร์มผู้รับบริการและผลการตรวจสารพันธุกรรมเพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์ทางสายโลหิต รวมถึงใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สาเหตุการตกหล่นและผลกระทบที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยมีเป้าหมายเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาข้อเท็จจริงของปัญหา และผลกระทบที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การหามาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งการดำเนินงานทั้งหมดใช้เวลา 21 เดือน

■ วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) และการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล (Survey Research) ในพื้นที่จังหวัดระนอง โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ และลักษณะรูปแบบของการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ของผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรในพื้นที่จังหวัดระนอง
- 2) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์จากการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ในการพิสูจน์ความเป็นคนไทยตามหลักสายโลหิต

3) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของการไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร ต่อการดำรงชีวิตในมิติต่าง ๆ ของผู้ประสบปัญหา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายในการส่งเสริมการใช้ผลตรวจ DNA เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาสถานะบุคคล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร ที่ได้รับการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) จากโครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม แก่ราษฎรไร้สถานะและประสบปัญหาทางทะเบียนราษฎร ปีงบประมาณ 2567 ในพื้นที่จังหวัดระนอง จำนวน 95 ราย ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์คุณสมบัติการคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยที่กำหนดไว้ (Inclusion criteria) ดังนี้

1.1 คุณลักษณะผู้เข้าร่วมวิจัย

1) ผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรที่ผ่านการพิจารณาจากสำนักทะเบียนหรือหน่วยงานปกครองต้นเรื่องแล้ว

2) สามารถฟัง สื่อสาร เข้าใจ ความหมายและตอบคำถามได้ กรณีเป็นเด็กสามารถให้ผู้ปกครองตอบคำถามแทนได้

1.2 เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย (Inclusion criteria)

1) ผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรที่มีสำนักทะเบียนหรือหน่วยงานปกครองต้นเรื่องอยู่ในพื้นที่จังหวัดระนอง

2) ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยความสมัครใจ

1.3 เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมวิจัย (Exclusion criteria)

1) ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม ในช่วงเวลาที่กำหนด

2) กรณีแบบสอบถามที่ตอบมาแล้ว คำตอบที่ได้เสี่ยงก่อให้เกิดปัญหาหรือความเสียหายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะถูกคัดออก

1.4 เกณฑ์การถอนตัวผู้เข้าร่วมการวิจัย (Withdrawal criteria for individual participants)

ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถถอนตัวได้ ทุกเมื่อหากไม่สะดวกใจ หรือไม่ยินยอมในการตอบแบบสอบถาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์การตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อพิสูจน์ความเป็นคนไทยตามหลักสายโลหิตในพื้นที่จังหวัดระนอง ประกอบด้วย 3 ตอน จำนวน 11 ข้อ ดังต่อไปนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสาเหตุของการตกหล่นของผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร จำนวน 1 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบและอุปสรรคในชีวิตประจำวันของผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร จำนวน 5 ข้อ

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรวบรวมข้อมูลของผู้รับบริการ โดยข้อมูลทั้งหมดจะไม่ปรากฏหรือระบุชื่อ-นามสกุล เลขบัตรประชาชนของผู้เข้ารับบริการ ประกอบด้วย ข้อมูลจากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ข้อมูลจากแบบข้อมูลทั่วไปผู้รับบริการ (FM-CFM-005) ข้อมูลจากรายงานผลการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (FM-DNA-070)

2) การลงพื้นที่สำรวจข้อมูล (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยก่อนดำเนินการวิจัย ได้ทำการแนะนำและอธิบายรายละเอียดโครงการวิจัย พร้อมทั้งแจกเอกสารคำอธิบายโครงการ เพื่อเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัยและการตอบแบบสอบถาม ซึ่งต้องได้รับการยินยอมจากผู้เข้าร่วมวิจัย

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย สถิติ Chi-square Independent t-test และ One-way ANOVA โปรแกรมที่ใช้ คือ SPSS Version 26

4. สถานที่ทำการทดลอง และ/หรือ เก็บข้อมูล

4.1 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล ณ พื้นที่จังหวัดระนอง ภายใต้โครงการตรวจสอบสารพันธุกรรมเพื่องานทะเบียนราษฎร ปีงบประมาณ 2567 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2566

4.2 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล : กลุ่มนิติเวชคลินิก กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ และกลุ่มติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม

5. ระยะเวลาที่ทำวิจัย

ระยะเวลา 21 เดือน ตั้งแต่วันที่ 18 ธันวาคม 2566 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2568

ทั้งนี้ งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เอกสารรับรองเลขที่ COA-ERB-002-2566 รหัสโครงการวิจัย CIFS-ERB 2023/0712 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2566

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และลักษณะรูปแบบของการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 95 ราย โดยมาจากสำนักทะเบียนอำเภอเมืองระนองมากที่สุด จำนวน 50 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.6 รองลงมาคือ อำเภอสุขสำราญ จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.1 จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 95 ราย พบรูปแบบความสัมพันธ์ที่ขอตรวจการเป็นมารดาและบุตรมากที่สุด จำนวน 59 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.1 รองลงมาคือ การเป็นบิดาและบุตร จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.8

เมื่อพิจารณาถึงเพศ พบว่า เป็นเพศชายจำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.3 และเพศหญิงจำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.7

ช่วงอายุเกือบ 1 ใน 3 จำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.5 มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี รองลงมาคือ อายุระหว่าง 7 - 15 ปี มีจำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.1

ในระดับการศึกษา ประมาณ 1 ใน 4 หรือจำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.2 พบว่าไม่ได้รับการศึกษา และเกือบครึ่งหนึ่งมีการศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษา จำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.3

การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เกือบครึ่งหนึ่งมีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.4 รองลงมาเป็นนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.3

ระดับรายได้ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ จำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมาคือ มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.6

สำหรับสาเหตุการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน พบว่า จำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.1 เกิดจากบิดามารดาเป็นผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร รองลงมาคือ เกิดในต่างประเทศ จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.9 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สำนักทะเบียน		
อำเภอกระบุรี	8	8.4
อำเภอสุโขทัย	20	21.1
อำเภอเกาะเปอร	17	17.9
อำเภอเมืองระนอง	50	52.6
รูปแบบความสัมพันธ์ที่ขอตรวจ		
มารดาและบุตร	59	62.1
บิดาและบุตร	34	35.8
พี่น้องร่วมแต่มารดา	1	1.1
น้ำและหลาน	1	1.1
เพศ		
ชาย	63	66.3
หญิง	32	33.7
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 7	10	10.5
7 - 15	20	21.1
16 - 20	13	13.7
21 - 30	29	30.5
31 - 40	16	16.8
41 - 50	4	4.2
51 - 60	2	2.1
61 - 70	1	1.1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	23	24.2
ต่ำกว่าประถมศึกษา	5	5.3
ประถมศึกษา	43	45.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	16	16.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส.	8	8.4
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ว่างงาน	9	9.5
รับจ้างทั่วไป	45	47.4
นักเรียน/นักศึกษา	25	26.3
ประมง	9	9.5
เด็กเล็ก	6	6.3
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	1	1.1
รายได้		
ไม่มี	39	41.1
1 - 5,000 บาท	30	31.6
5,001 - 10,000 บาท	18	18.9
10,001 - 15,000 บาท	7	7.4
15,001 - 20,000 บาท	1	1.1
สาเหตุการไม่มีบัตร		
บิดา มารดาเป็นผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร	39	41.1
เกิดในต่างประเทศ	18	18.9
ไม่ได้แจ้งเกิด ขาดหลักฐานยืนยันตัวตน	17	17.9
บิดามารดาเป็นชาวต่างด้าว	7	7.4
ไม่ทราบถึงวิธีการแก้ปัญหาและนโยบาย	5	5.3
ไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่รัฐได้	4	4.2
ไทยพลัดถิ่น	3	3.2
ขาดความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิที่ต้องได้	1	1.1
อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เดินทางลำบาก	1	1.1

หมายเหตุ. จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

ตอนที่ 2 ตารางวิเคราะห์อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา พบว่าการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนทำให้เกิดอุปสรรคด้านการเดินทางมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 คะแนน รองลงมาคือ อุปสรรคด้านการ

ประกอบอาชีพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 คะแนน และด้านการพยาบาล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 คะแนน ส่วนข้อที่พบว่าเป็นอุปสรรคน้อยที่สุดคือ ด้านการสร้างครอบครัว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.98 คะแนน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยลำดับของอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน

อุปสรรค	$\bar{x}$	SD
ด้านการเดินทาง	3.72	1.00
ด้านการประกอบอาชีพ	3.31	1.54
ด้านการพยาบาล	3.11	1.45
ด้านการศึกษา	2.89	1.36
ด้านการสร้างครอบครัว	1.98	1.05

หมายเหตุ. จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

ตอนที่ 3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสำนักทะเบียน

จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาและ Chi-square เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสำนักทะเบียน พบว่า สำนักทะเบียน 3 แห่ง ได้แก่ สำนักทะเบียนอำเภอสุขสำราญ อำเภอเกาะเปอร์ และอำเภอกระบุรี มีบุคคลขอตรวจพิสูจน์ความสัมพันธ์การเป็นมารดาและบุตร คิดรวมกับการเป็นบิดาและบุตร คิดเป็นร้อยละ 100 ยกเว้น สำนักทะเบียนอำเภอเมืองระนองที่พบความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ ได้แก่ การเป็นพี่น้องร่วมแต่มารดา และการเป็นน้าหลาน เป็นสัดส่วนร้อยละ 2 เท่ากัน

เมื่อพิจารณาถึงเพศของบุคคลที่ขอรับบริการพบว่า ทุกสำนักทะเบียนมีผู้ใช้บริการเพศชาย

มากกว่าเพศหญิง

อายุของผู้ที่เข้ามาใช้บริการพบว่า สำนักทะเบียนอำเภอระนอง อำเภอสุขสำราญและอำเภอเกาะเปอร์ มีช่วงอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มากที่สุด ซึ่งมีความแตกต่างจากสำนักทะเบียนอำเภอกระบุรีที่มีช่วงอายุระหว่าง 7 - 15 ปี มากที่สุด

ระดับการศึกษาพบว่า สำนักทะเบียนทั้ง 4 แห่ง พบผู้รับบริการมีการศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ไม่ได้รับการศึกษา

อาชีพพบว่า ผู้รับบริการที่สำนักทะเบียนอำเภอระนอง อำเภอสุขสำราญ และอำเภอเกาะเปอร์ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด ซึ่งมีความแตกต่างจากสำนักทะเบียนอำเภอกระบุรีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพและมีอาชีพรับจ้างในสัดส่วนที่เท่ากัน

รายได้พบว่า ผู้ที่เข้ามาใช้บริการที่สำนักทะเบียนอำเภอระนองและอำเภอกระบุรี ไม่มีรายได้ในสัดส่วนที่มากที่สุด ส่วนสำนักทะเบียนอำเภอสุขสำราญ ผู้ที่เข้ามาใช้บริการมีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท มากที่สุด และสำนักทะเบียนอำเภอกะเปอร์ ผู้ที่เข้ามาใช้บริการมีรายได้ในสัดส่วนเท่ากันในการไม่มีรายได้ และมีรายได้ 1 - 5,000 บาท มากที่สุด

ส่วนสาเหตุการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนพบว่า ผู้ที่เข้ามาใช้บริการที่สำนักทะเบียนอำเภอระนองและอำเภอกะเปอร์ พบบิดามารดา

เป็นผู้ประสบปัญหาสถานะในสัดส่วนที่มากที่สุด (ร้อยละ 52 และ 47.1)

ผู้ที่เข้ามาใช้บริการที่สำนักทะเบียนอำเภอสุขสำราญนั้นไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนเนื่องจากไม่ได้แจ้งเกิดขาดหลักฐานยืนยันตัวตนและบิดามารดาเป็นผู้ประสบปัญหาสถานะในสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 25) ในขณะที่ผู้ที่เข้ามาใช้บริการที่สำนักทะเบียนอำเภอกระบุรีไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน เนื่องจากเกิดในต่างประเทศในสัดส่วนที่มากที่สุด (ร้อยละ 75) แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสำนักทะเบียน

คุณลักษณะส่วนบุคคล	สำนักทะเบียน ; จำนวน (ร้อยละ)				p-value
	อำเภอเมืองระนอง	อำเภอสุขสำราญ	อำเภอกะเปอร์	อำเภอกระบุรี	
	(n = 50)	(n = 20)	(n = 17)	(n = 8)	
รูปแบบความสัมพันธ์ที่ขอตรวจ					0.499
มารดาและบุตร	26 (52)	13 (65)	14 (82.4)	6 (75)	
บิดาและบุตร	22 (44)	7 (35)	3 (17.6)	2 (25)	
พี่น้องร่วมแต่มารดา	1 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	
น้ำและหลาน	1 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	
เพศ					0.440
ชาย	30 (60)	16 (80)	11 (64.7)	6 (75)	
หญิง	20 (40)	4 (20)	6 (35.3)	2 (25)	
อายุ (ปี)					0.438
ต่ำกว่า 7	8 (16)	0 (0)	2 (11.8)	0 (0)	
7 - 15	11 (22)	2 (10)	4 (23.5)	3 (37.5)	
16 - 20	7 (14)	3 (15)	1 (5.9)	2 (25)	
21 - 30	12 (24)	9 (45)	6 (35.3)	2 (25)	
31 - 40	10 (20)	3 (15)	3 (17.6)	0 (0)	
41 - 50	1 (2)	1 (5)	1 (5.9)	1 (12.5)	
51 - 60	1 (2)	1 (5)	0 (0)	0 (0)	
61 - 70	0 (0)	1 (5)	0 (0)	0 (0)	

ตารางที่ 3 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสำนักทะเบียน (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	สำนักทะเบียน ; จำนวน (ร้อยละ)				p-value
	อำเภอเมือง ระนอง	อำเภอ สุขสำราญ	อำเภอ กะเปอร์	อำเภอ กระบุรี	
	(n = 50)	(n = 20)	(n = 17)	(n = 8)	
การศึกษา					0.924
ไม่ได้รับการศึกษา	11 (22)	6 (30)	4 (23.5)	2 (25)	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	4 (8)	0 (0)	1 (5.9)	0 (0)	
ประถมศึกษา	21 (42)	11 (55)	7 (41.2)	4 (50)	
มัธยมศึกษาตอนต้น	10 (20)	1 (5.0)	3 (17.6)	2 (25)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส.	4 (8)	2 (10)	2 (11.8)	0 (0)	
อาชีพ					0.078
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ว่างงาน	4 (8)	2 (10)	0 (0)	3 (37.5)	
รับจ้างทั่วไป	20 (40)	11 (55)	11 (64.7)	3 (37.5)	
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	1 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	
นักเรียน/นักศึกษา	16 (32)	2 (10)	5 (29.4)	2 (25.0)	
ประมง	4 (8)	5 (25)	0 (0)	0 (0)	
เด็กเล็ก	5 (10)	0 (0)	1 (5.9)	0 (0)	
รายได้					0.068
ไม่มี	24 (48)	4 (20)	6 (35.3)	5 (62.5)	
1 - 5,000 บาท	17 (34)	5 (25)	6 (35.3)	2 (25.0)	
5,001 - 10,000 บาท	6 (12)	9 (45)	3 (17.6)	0 (0)	
10,001 - 15,000 บาท	3 (6)	2 (10)	1 (5.9)	1 (12.5)	
15,001 - 20,000 บาท	0 (0)	0 (0)	1 (5.9)	0 (0)	
สาเหตุการไม่มีบัตร					-
- บิดามารดาเป็นผู้ประสบปัญหาสถานะ	26 (52)	5 (25)	8 (47.1)	0 (0)	
- เกิดในต่างประเทศ	11 (22)	0 (0)	1 (5.9)	6 (75)	
- ไม่ได้แจ้งเกิด ขาดหลักฐานยืนยันตัวตน	7 (14)	5 (25)	3 (17.6)	2 (25)	
- บิดามารดาเป็นชาวต่างด้าว	0 (0)	4 (20)	3 (17.6)	0 (0)	
- ไม่ทราบถึงวิธีการแก้ปัญหาและนโยบาย	1 (2)	2 (10)	2 (11.8)	0 (0)	
- ไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่รัฐได้	0 (0)	4 (20)	0 (0)	0 (0)	
- ไทยพลัดถิ่น	3 (6)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	
- ขาดความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิที่ต้องได้	1 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	
- อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เดินทางลำบาก	1 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	

หมายเหตุ. จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

ตอนที่ 4 การหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ โดยผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาและ Chi-square ได้ผลแยกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีช่วงอายุ 21 - 30 ปี มากที่สุด โดยเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 33.3 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 25 ทั้งเพศชายและเพศหญิง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด โดยเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.6

และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 40.6 เมื่อพิจารณาถึงอาชีพพบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิง ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด โดยเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.8 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมา คือ อาชีพพนักงาน/นักศึกษา โดยเพศชายคิดเป็นร้อยละ 23.8 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 31.3 ส่วนรายได้พบว่า ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ไม่มีรายได้ในสัดส่วนที่มากที่สุด โดยเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 34.9 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 53.1 แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

คุณลักษณะส่วนบุคคล	เพศ ; จำนวน (ร้อยละ)		p-value
	ชาย (n = 63)	หญิง (n = 32)	
อายุ			0.576
ต่ำกว่า 7 ปี	6 (9.5)	4 (12.5)	
7 - 15 ปี	14 (22.2)	6 (18.8)	
16 - 20 ปี	7 (11.1)	6 (18.8)	
21 - 30 ปี	21 (33.3)	8 (25)	
31 - 40 ปี	11 (17.5)	5 (15.6)	
41 - 50 ปี	1 (1.6)	3 (9.4)	
51 - 60 ปี	2 (3.2)	0 (0)	
61 - 70 ปี	1 (1.6)	0 (0)	
การศึกษา			0.460
ไม่ได้รับการศึกษา	16 (25.4)	7 (21.9)	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	4 (6.3)	1 (3.1)	
ประถมศึกษา	30 (47.6)	13 (40.6)	
มัธยมศึกษาตอนต้น	10 (15.9)	6 (18.8)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส.	3 (4.8)	5 (15.6)	

ตารางที่ 4 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	เพศ ; จำนวน (ร้อยละ)		p-value
	ชาย (n = 63)	หญิง (n = 32)	
อาชีพ			0.273
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ว่างงาน	4 (6.3)	5 (15.6)	
รับจ้างทั่วไป	32 (50.8)	13 (40.6)	
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	1 (1.6)	0 (0)	
นักเรียน/นักศึกษา	15 (23.8)	10 (31.3)	
ประมง	8 (12.7)	1 (3.1)	
เด็กเล็ก	3 (4.8)	3 (9.4)	
รายได้			0.176
ไม่มีรายได้	22 (34.9)	17 (53.1)	
1 - 5,000 บาท	21 (33.3)	9 (28.1)	
5,001 - 10,000 บาท	12 (19)	6 (18.8)	
10,001 - 15,000 บาท	7 (11.1)	0 (0)	
15,001 - 20,000 บาท	1 (1.6)	0 (0)	

หมายเหตุ. จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบลำดับความสำคัญของอุปสรรคจากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน จำแนกตามเพศ

จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาและ Independent t-test เมื่อพิจารณาถึงลำดับความสำคัญของอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน จำแนกตามเพศ พบว่า ลำดับความสำคัญของอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ในเพศชายและเพศหญิงเป็นไปในทำนองเดียวกัน

กล่าวคือ ทำให้เกิดอุปสรรคด้านการเดินทางมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเพศชายเท่ากับ 3.70 และเพศหญิงเท่ากับ 3.75) รองลงมา คือ ด้านการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ยเพศชายเท่ากับ 3.35 และเพศหญิง 3.22) และด้านการพยาบาล (ค่าเฉลี่ยเพศชายเท่ากับ 3.14 และเพศหญิงเท่ากับ 3.03) ส่วนด้านการสร้างครอบครัวพบความสำคัญน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเพศชายเท่ากับ 1.94 และเพศหญิงเท่ากับ 2.06) แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลำดับความสำคัญของอุปสรรค จากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน จำแนกตามเพศ

อุปสรรค	ชาย		หญิง		p-value
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
ด้านการเดินทาง	3.70	0.96	3.75	1.08	0.724
ด้านการประกอบอาชีพ	3.35	1.59	3.22	1.48	0.828
ด้านการพยาบาล	3.14	1.48	3.03	1.40	0.699
ด้านการศึกษา	2.87	1.31	2.94	1.46	0.813
ด้านการสร้างครอบครัว	1.94	1.00	2.06	1.16	0.584

หมายเหตุ. จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของอุปสรรคจากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน จำแนกตามอายุ

จากการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของอุปสรรคจากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน จำแนกอายุพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างอายุ ในอุปสรรคด้านการพยาบาล ด้านการศึกษา และด้านการประกอบอาชีพ ส่วนอุปสรรคด้านการเดินทางและด้านการสร้างครอบครัว ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สามารถอธิบายได้โดยสังเขป ดังนี้

1) อุปสรรคด้านการพยาบาล กล่าวคือ ผู้ใช้บริการที่มีอายุต่ำกว่า 7 ปี และตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ทำให้เกิดอุปสรรคด้านการพยาบาล

มากกว่าวัยเรียนและวัยทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

2) อุปสรรคด้านการศึกษา กล่าวคือ ผู้ใช้บริการที่มีอายุน้อยกว่า 21 ปี หรือวัยเรียน มีความคิดเห็นว่าการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ทำให้เกิดอุปสรรคด้านการศึกษามากกว่าช่วงอายุอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

3) อุปสรรคด้านการประกอบอาชีพ กล่าวคือ ผู้ใช้บริการที่มีอายุตั้งแต่ 16-60 ปี มีความคิดเห็นว่าการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ทำให้เกิดอุปสรรคด้านการประกอบอาชีพมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลำดับความสำคัญของอุปสรรค จากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน จำแนกตามอายุ

อุปสรรค	$\bar{x}$	SD	p-value
ด้านการพยาบาล			<0.001***
ต่ำกว่า 7 ปี	4.4	1.265	
7 - 15 ปี	3.7	1.261	
16 - 20 ปี	2.62	1.193	
21 - 30 ปี	2.69	1.442	
31 - 40 ปี	2.31	1.078	
41 - 50 ปี	3.25	1.5	
51 - 60 ปี	5	-	
61 - 70 ปี	5	-	
ด้านการศึกษา			<0.001***
ต่ำกว่า 7 ปี	3.6	1.265	
7 - 15 ปี	3.9	1.41	
16 - 20 ปี	3.08	1.32	
21 - 30 ปี	2.52	0.949	
31 - 40 ปี	2.06	1.063	
41 - 50 ปี	3	1.414	
51 - 60 ปี	1	0	
61 - 70 ปี	1	-	
ด้านการประกอบอาชีพ			<0.001***
ต่ำกว่า 7 ปี	2	1.247	
7 - 15 ปี	1.9	1.165	
16 - 20 ปี	3.46	1.45	
21 - 30 ปี	3.97	1.295	
31 - 40 ปี	4.5	0.73	
41 - 50 ปี	3.5	1.915	
51 - 60 ปี	3.5	0.707	
61 - 70 ปี	3	.	
ด้านการเดินทาง			0.307
ต่ำกว่า 7 ปี	3.3	0.675	
7 - 15 ปี	3.55	0.759	
16 - 20 ปี	4.23	0.832	

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลำดับความสำคัญของอุปสรรค จากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน จำแนกตามอายุ (ต่อ)

อุปสรรค	$\bar{x}$	SD	p-value
ด้านการเดินทาง (ต่อ)			0.307
21 - 30 ปี	3.79	1.207	
31 - 40 ปี	3.81	0.981	
41 - 50 ปี	3	1.414	
51 - 60 ปี	3.5	0.707	
61 - 70 ปี	4	-	
ด้านการสร้างครอบครัว			0.766
ต่ำกว่า 7 ปี	1.7	0.483	
7 - 15 ปี	1.95	0.945	
16 - 20 ปี	1.62	0.87	
21 - 30 ปี	2.03	1.149	
31 - 40 ปี	2.31	1.352	
41 - 50 ปี	2.25	1.5	
51 - 60 ปี	2	0	
61 - 70 ปี	2	-	

*** p-value <0.001

หมายเหตุ. จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

ตอนที่ 7 การวิเคราะห์สาเหตุการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนที่ตอบมากที่สุด 2 ลำดับแรก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลจากการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ตอบมากที่สุด 2 ลำดับแรก คือ บิดามารดาเป็นผู้ประสบปัญหาสถานะ จำนวน 39 คน และเกิดในต่างประเทศ 18 คน รวมเป็น 57 คน จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่า อำเภอเมืองระนอง มีสาเหตุที่ตอบมากที่สุด 2 ลำดับแรก รองลงมา คือ อำเภอกะเปอร์ และอำเภอกระบุรี

รูปแบบความสัมพันธ์ ที่ขอตรวจพบความสัมพันธ์เป็นมารดาและบุตรมากที่สุด ใน 2 สาเหตุแรก นอกจากนี้ยังพบในเพศชายมากที่สุด ใน 2 สาเหตุแรก ส่วนผู้ใช้บริการที่มีอายุ 21 - 30 ปี ระดับการศึกษาในช่วงประถมศึกษา และอาชีพรับจ้างทั่วไป และบุคคลที่ไม่มีรายได้ มีสาเหตุที่ตอบมากที่สุด 2 อันดับแรก มากที่สุด แสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 สาเหตุที่ตอบมากที่สุด 2 ลำดับแรก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

คุณลักษณะส่วนบุคคล	สาเหตุที่ตอบมากที่สุด 2 ลำดับแรก		p-value
	ใช่ (n = 57)	ไม่ใช่ (n = 38)	
สำนึกทะเบียน			0.010**
อำเภอกระบุรี	6 (10.5)	2 (5.3)	
อำเภอสุขสำราญ	5 (8.8)	15 (39.5)	
อำเภอกะเปอร์	9 (15.8)	8 (21.1)	
อำเภอเมืองระนอง	37 (64.9)	13 (34.2)	
รูปแบบความสัมพันธ์ที่ขอตรวจ			0.309
บิดาและบุตร	18 (31.6)	16 (42.1)	
มารดาและบุตร	38 (66.7)	21 (55.3)	
พี่น้องร่วมแต่มารดา	1 (1.8)	0 (0)	
น้ำและหลาน	0 (0)	1 (2.6)	
เพศ			0.270
ชาย	35 (61.4)	28 (73.7)	
หญิง	22 (38.6)	10 (26.3)	
อายุ			0.269
ต่ำกว่า 7 ปี	8 (14)	2 (5.3)	
7 - 15 ปี	12 (21.1)	8 (21.1)	
16 - 20 ปี	10 (17.5)	3 (7.9)	
21 - 30 ปี	16 (28.1)	13 (34.2)	
31 - 40 ปี	8 (14)	8 (21.1)	
41 - 50 ปี	3 (5.3)	1 (2.6)	
51 - 60 ปี	0 (0)	2 (5.3)	
61 - 70 ปี	0 (0)	1 (2.6)	
การศึกษา			0.416
ไม่ได้รับการศึกษา	13 (22.8)	10 (26.3)	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	4 (7)	1 (2.6)	
ประถมศึกษา	23 (40.4)	20 (52.6)	
มัธยมศึกษาตอนต้น	10 (17.5)	6 (15.8)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส.	7 (12.3)	1 (2.6)	

ตารางที่ 7 สาเหตุที่ตอบมากที่สุด 2 ลำดับแรก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	สาเหตุที่ตอบมากที่สุด 2 ลำดับแรก		p-value
	ใช่ (n = 57)	ไม่ใช่ (n = 38)	
อาชีพ			0.381
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ว่างงาน	4 (7)	5 (13.2)	
รับจ้างทั่วไป	24 (42.1)	21 (55.3)	
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	1 (1.8)	0 (0)	
นักเรียน/นักศึกษา	18 (31.6)	7 (18.4)	
ประมง	5 (8.8)	4 (10.5)	
เด็กเล็ก	5 (8.8)	1 (2.6)	
รายได้			0.091
ไม่มีรายได้	27 (47.4)	12 (31.6)	
1 - 5,000 บาท	19 (33.3)	11 (28.9)	
5,001 - 10,000 บาท	6 (10.5)	12 (31.6)	
10,001 - 15,000 บาท	4 (7)	3 (7.9)	
15,001 - 20,000 บาท	1 (1.8)	0 (0)	

** p-value < 0.01

หมายเหตุ. จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

ตอนที่ 8 การวิเคราะห์อุปสรรคที่เกิดขึ้น 2 อันดับแรก และไม่ใช่ 2 สาเหตุแรก ต่ออุปสรรคด้านการสร้างครอบครัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.77 และ 2.29) ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงดังตารางที่ 8

จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับอุปสรรคที่เกิดขึ้น จำแนกสาเหตุที่ตอบมากที่สุด 2 ลำดับแรก พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของสาเหตุ

ตารางที่ 8 อุปสรรคที่เกิดขึ้น จำแนกสาเหตุที่ตอบมากที่สุด 2 ลำดับแรก

อุปสรรค	สาเหตุที่ตอบมากที่สุด 2 ลำดับแรก				p-value
	ใช่		ไม่ใช่		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
ด้านการเดินทาง	3.88	0.847	3.47	1.156	0.053
ด้านการประกอบอาชีพ	3.35	1.494	3.24	1.635	0.726
ด้านการพยาบาล	3.02	1.482	3.24	1.403	0.472
ด้านการศึกษา	2.98	1.302	2.76	1.441	0.443
ด้านการสร้างครอบครัว	1.77	0.945	2.29	1.137	0.018*

* p-value < 0.05

หมายเหตุ. จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

ตอนที่ 9 แสดงผลสัมฤทธิ์ของการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) จำแนกตามความสัมพันธ์ที่ขอตรวจ

พบว่า การตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 95 ราย มีผลการตรวจที่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ที่แจ้งไว้ทั้งหมดร้อยละ 100 โดยเมื่อพิจารณารูปแบบความสัมพันธ์ที่ขอตรวจพบว่า การเป็นมารดาและบุตร

เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด โดยมีจำนวน 59 ราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 62.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือการเป็นบิดาและบุตร จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.8 ในขณะที่ความสัมพันธ์แบบพี่น้องร่วมแต่มารดาและน้องและหลานพบเพียงอย่างละ 1 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.1 เท่ากัน แสดงดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลสัมฤทธิ์ของการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) จำแนกตามความสัมพันธ์ที่ขอตรวจ

ความสัมพันธ์ที่ขอตรวจ	ผลการตรวจ DNA	จำนวน (คน)	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง
มารดาและบุตร	สอดคล้อง	59	62.1
บิดาและบุตร	สอดคล้อง	34	35.8
พี่น้องร่วมแต่มารดา	สอดคล้อง	1	1.1
น้องและหลาน	สอดคล้อง	1	1.1
รวม	ทั้งหมด	95	100

หมายเหตุ. จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

■ บทสรุปและอภิปรายผล

การศึกษาผลสัมฤทธิ์การตรวจสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อพิสูจน์ความเป็นคนไทยตามหลักสายโลหิต ในพื้นที่จังหวัดระนอง บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทั้งสามข้ออย่างครบถ้วน โดยให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญต่อการทำความเข้าใจปัญหาและแนวทางแก้ไขสถานะบุคคลในพื้นที่จังหวัดระนอง ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์และลักษณะรูปแบบของการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ของผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรในพื้นที่จังหวัดระนอง ด้วยการนำเสนอข้อมูล

เชิงพรรณนาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 ราย ซึ่งพบว่า ผู้เข้ารับบริการส่วนใหญ่มาจากสำนักทะเบียนอำเภอเมืองระนอง (ร้อยละ 52.6) และมีรูปแบบความสัมพันธ์ที่ขอตรวจมากที่สุด คือ การเป็นมารดาและบุตร (ร้อยละ 62.1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 66.3) มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 30.5) และมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 45.3) โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 47.4) และไม่มีรายได้ (ร้อยละ 41.1)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์จากการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ในการพิสูจน์ความเป็นคนไทยตามหลักสายโลหิต

ผลการศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้ที่พบว่า การตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 95 ราย ให้ผลสอดคล้องกับความสัมพันธ์ที่แจ้งไว้ถึงร้อยละ 100 นั้น ถือเป็นการยืนยันประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของ DNA ในฐานะพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarawut Sujarittham and Wilaiporn Laingam (2021, pp. 5-19) ที่กลุ่มผู้ขอรับบริการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม เพื่อแก้ไขสถานะทางทะเบียนราษฎร มีผลการตรวจสอบสอดคล้องกับความสัมพันธ์ที่แจ้งไว้ประมาณร้อยละ 99 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tossaporn Jindawan and Somchay Boonkongmark (2022, pp. 3118-3128) ที่นายทะเบียนมักจะมุ่งเน้นที่ผลการตรวจสารพันธุกรรม (DNA) ในการพิจารณาเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรหรือทะเบียนบ้าน (ท.ร.14) เพราะผลการตรวจสารพันธุกรรม (DNA) มีความน่าเชื่อถือ และนายทะเบียนมีความปลอดภัยหากใช้พยานหลักฐานดังกล่าวในการพิสูจน์ ดังนั้น เมื่อนำผลการศึกษามาพิจารณาร่วมกัน จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า DNA ได้รับการยอมรับในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในฐานะเครื่องมือที่ให้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีและมีความน่าเชื่อถือสูง แต่ปัญหาที่แท้จริงคือ ยังขาดการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐที่ชัดเจน ในการกำหนดให้ผลตรวจ DNA เป็นพยานหลักฐานหลักอย่างเป็นทางการ และการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอเพื่อลดภาระของประชาชน ทำให้ยังไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่และเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกสำนักทะเบียน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขเพื่อยกระดับประสิทธิภาพ

ของงานทะเบียนราษฎรต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของการไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร ต่อการดำรงชีวิตในมิติต่างๆ ของผู้ประสบปัญหา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายในการส่งเสริมการใช้ผลตรวจ DNA เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาสถานะบุคคล โดยการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร ในจังหวัดระนองเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีรากฐานมาจากหลายปัจจัย โดยระบุว่า

สาเหตุหลักของการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนที่พบมากที่สุด คือ บิดามารดาเป็นผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร (ร้อยละ 41.1) รองลงมาคือ เกิดในต่างประเทศ (ร้อยละ 18.9) และไม่ได้แจ้งเกิด ขาดหลักฐานยืนยันตัวตน (ร้อยละ 17.9) โดยสาเหตุหลักที่บิดามารดาประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร ทำให้ส่งผลกระทบต่อบุตรเป็นปัญหาที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ปัญหานี้สามารถอธิบายได้จากหลายปัจจัย ดังนี้

1) ปัจจัยทางประวัติศาสตร์และสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chindara Withe and Siwach Sripokangkul (2017, pp. 190-208) การที่บิดามารดาไม่มีสถานะทางทะเบียน ทำให้ไม่สามารถใช้เอกสาร เพื่อยื่นขอแจ้งเกิดให้บุตรได้ตามกฎหมาย เนื่องจากการเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนทั้งตนเองและคู่สมรส ทำให้บุตรมีสถานะเช่นเดียวกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2) การย้ายถิ่นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chindara Withe and Siwach Sripokangkul (2017, pp. 190-208) ชี้ว่าพื้นที่บ้านบะหมี่มีจำนวน

คนไร้รัฐเคลื่อนย้ายอยู่ตลอด เป็นผลให้ต้องพิจารณาการให้สัญชาติต่างออกไปจากหมู่บ้าน และการอาศัยในพื้นที่ห่างไกล ทำให้การติดต่อกับหน่วยงานรัฐและดำเนินการทางทะเบียนเป็นเรื่องยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Niyom Yakorn (2017, pp. 172-189) ที่ระบุว่า การอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล จากอำนาจรัฐ โดยเฉพาะบนพื้นที่สูง หรือในท้องทะเล ซึ่งเป็นสาเหตุของความไร้สัญชาติ

3) ความซับซ้อนและความล่าช้า ของกระบวนการรัฐ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Flaim (2017, pp. 147-164) ที่ศึกษาชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการไร้สัญชาติไม่ได้มาจากกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เอง ซึ่งการตัดสินใจมักขึ้นอยู่กับดุลยพินิจส่วนบุคคลและการขาดความรู้ของเจ้าหน้าที่และผู้ที่ไม่ มีสถานะเอง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chindara Withe and Siwach Sripokangkul (2017, pp. 190-208) ชี้ให้เห็นว่า สาเหตุมาจากส่วนราชการเพิกเฉยต่อการปฏิบัติงาน อีกทั้งปฏิบัติงานล่าช้า และไม่ตรงจุด และเจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการพิสูจน์ สถานะของบุคคล จึงเกิดปัญหาการรับรองสถานะบุคคลในพื้นที่ (Phrueksa Krueasaeng, 2023, pp. 85-99)

4) ความไม่รู้เรื่องกฎหมายและสิทธิ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrueksa Krueasaeng (2023, pp. 85-99) และงานวิจัยของ Maneerat Channew and Tapanee Chumphonwong (2022, pp. 251-266) พบว่า ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย

และกระบวนการรับรองสถานะบุคคล และข้อจำกัดด้านความรู้เรื่องขั้นตอน ภาษา และค่าใช้จ่าย (Surainee Sainui, 2020) เมื่อพ่อแม่ขาดความรู้เหล่านี้ ก็เป็นเรื่องยากที่จะดำเนินการให้บุตรมีสถานะถูกต้อง และปัญหาการขาดพยานหลักฐานในการพิสูจน์ การเกิดที่ผู้ยื่นคำขอไม่สามารถนำมาแสดงได้ ส่วนใหญ่มักขาดหลักฐานที่เป็นใบเกิด (สูติบัตร) หรือใบรับรองการเกิด เมื่อพ่อแม่ที่ไม่มีสถานะ ไม่สามารถแสดงเอกสารที่จำเป็นได้ ก็ทำให้บุตรไม่สามารถรับการรับรองสถานะตามกฎหมายได้เช่นกัน

ดังนั้น สาเหตุหลักที่บิดามารดาเป็นผู้ประสบปัญหาสถานะบุคคล แล้วส่งต่อปัญหานี้ให้กับบุตร จึงเป็นผลรวมจากปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบราชการ บัณฑิตทางประวัติศาสตร์ การย้ายถิ่นฐาน การขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางกฎหมาย และปัญหาพยานหลักฐาน

เมื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก ทำให้พบความแตกต่างของสาเหตุหลักตามพื้นที่ในจังหวัดระนอง เช่น ผู้ใช้บริการจากอำเภอกระบุรี ส่วนใหญ่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน เนื่องจากเกิดในต่างประเทศ (ร้อยละ 75) เนื่องจากพื้นที่อำเภอกระบุรี ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเมียนมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Surainee Sainui (2020) ที่ศึกษาคนไร้สัญชาติในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ประกอบกับมีการเคลื่อนย้ายของผู้คนข้ามพรมแดน และสาเหตุหลัก คือ การไม่ได้แจ้งเกิดจากการคลอดบุตรในต่างประเทศ และในทางตรงกันข้าม อำเภอเมืองระนองและอำเภอ

กะเปอร် ไม่ได้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ชายแดนโดยตรง กลับมีสาเหตุหลักมาจากบิดามารดาเป็นผู้ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรในสัดส่วนที่มากที่สุด (ร้อยละ 52 และ 47.1 ตามลำดับ) ความแตกต่างนี้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดระนองมีความซับซ้อนและมีปัจจัยที่แตกต่างกันไป โดยอำเภอที่ติดพื้นที่ชายแดนได้รับผลกระทบจากปัญหาการย้ายถิ่นฐานข้ามพรมแดน ในขณะที่พื้นที่อื่นมีปัญหที่เกิดกทอดมาจากฐานสูงชันมากกว่า

อุปสรรคในชีวิตประจำวันที่ส่งผลกระทบมากที่สุด คือ ด้านการเดินทาง (ค่าเฉลี่ย 3.72 คะแนน) การประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.31 คะแนน) และการพยาบาล (ค่าเฉลี่ย 3.11 คะแนน)

เมื่อพิจารณาการวิเคราะห์อุปสรรคในชีวิตประจำวันตามช่วงวัย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญตามช่วงอายุ ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงชีวิต ดังนี้

กลุ่มวัยเรียน (อายุน้อยกว่า 21 ปี) อุปสรรคที่สำคัญที่สุดสำหรับกลุ่มนี้คือ ด้านการศึกษา โดยบุคคลกลุ่มนี้มีความคิดเห็นว่า การไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ทำให้เกิดอุปสรรคด้านการศึกษามากกว่าช่วงอายุอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการไร้สถานะทางทะเบียน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของเยาวชน

กลุ่มวัยทำงาน (อายุ 16-60 ปี) อุปสรรคที่สำคัญที่สุดสำหรับกลุ่มนี้คือ ด้านการประกอบ

อาชีพ บุคคลกลุ่มนี้มีความคิดเห็นว่า การไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน เป็นอุปสรรคด้านการประกอบอาชีพมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การไร้สถานะทางทะเบียนส่งผลกระทบโดยตรงต่อโอกาสในการหางานและการทำงานอย่างถูกกฎหมาย

กลุ่มเด็กเล็กและผู้สูงอายุ (อายุน้อยกว่า 7 ปี และตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป) อุปสรรคที่สำคัญที่สุดสำหรับกลุ่มนี้คือ ด้านการพยาบาล โดยบุคคลกลุ่มนี้มีความคิดเห็นว่า การไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ทำให้เกิดอุปสรรคด้านการพยาบาลมากกว่าวัยเรียนและวัยทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นหรือมีความเสี่ยงด้านสุขภาพสูง จะได้รับผลกระทบจากปัญหานี้มากเป็นพิเศษ

จากการวิเคราะห์ทำให้สามารถสรุปได้ว่าอุปสรรคที่เกิดจากการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อทุกคนในรูปแบบเดียวกัน แต่กลับมีความแตกต่างอย่างชัดเจนตามช่วงวัย ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ควรนำไปพิจารณาในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงจุด

■ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรยกระดับสถานะของผลการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ให้เป็นพยานหลักฐานหลักในการพิจารณาสถานะบุคคลตามกฎหมายอย่างชัดเจน

2) ควรบรรจุกระบวนการตรวจ พิสูจน์สารพันธุกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลไว้ในนโยบายระดับชาติอย่างเป็นระบบ

3) ควรจัดสรรงบประมาณ เฉพาะสำหรับการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมในกรณีสถานะบุคคลอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรมีการขยายหน่วยเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรมในโรงพยาบาลหรือหน่วยบริการสาธารณสุขในพื้นที่ที่มีสัดส่วนผู้ประสบปัญหาสถานะบุคคลสูง

2) ควรจัดทำคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติงานมาตรฐาน ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานทะเบียน หน่วยงานนิติวิทยาศาสตร์ และหน่วยงานสาธารณสุข เพื่อกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจนตั้งแต่การคัดกรองกรณีที่ต้องตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม การเก็บและส่งตัวอย่างไปจนถึงการนำผลตรวจไปใช้ประกอบการพิจารณาทางทะเบียน

3) ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ทะเบียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

■ บรรณานุกรม

Chindara Withe & Siwach Sripokangkul. (2017). Life of The Stateless : A Case Study of Bahai Village, Huai Yang Sub-district, Khong Chiam District, Ubon Ratchathni Province. *Journal of The Way Human Society*, 5(2), 190-208. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/>

[wh/article/view/164320](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/wh/article/view/164320)

Flaim, A. (2017). Problems of evidence, evidence of problems: Expanding citizenship and reproducing statelessness among Highlanders in Northern Thailand. In B. N. Lawrance & J. Stevens (Eds.), *Citizenship in Question: Evidentiary Birthright and Statelessness* (pp. 147-164). Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9780822373483-009>

Maneerat Channee & Tapanee Chumphonwong. (2022). Guidelines for Problem Solving about Verification of Unregistered Persons' Legal Status and Rights in Rong Kho Sub-district, Wang Nuea District, Lampang Province. *Rajapark Journal*, 16(49), 251-266. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/262397>

Niyom Yakorn. (2017). Problems of Accessing the Fundamental Rights and State Welfare of Stateless People. *Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies*, 2(2), 172-189. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/article/view/242869>

Phrueksa Krueasaeng. (2023). Knowledge Management Problems of Certification of Legal Persons in Rong Kho Sub-District Wang Nuea District, Lampang Province. *Journal of Social Science and Cultural*, 7(2), 85-99. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/262038>

- Sarawut Sujarittham & Wilaiporn Laingam.
(2021). Using DNA to Prove the Status
and Rights of Thai Stateless Person:
A Descriptive Study in Kanchanaburi
Area. *Forensic Medicine Journal*, 13(2),
5-19. [https://www.forensicchula.net/
subtitle/92_fmjournal2021B.pdf](https://www.forensicchula.net/subtitle/92_fmjournal2021B.pdf)
- Surainee Sainui. (2020). *Melayu
nationalityless persons*. Prince
of Songkla University. [http://kb.psu.ac.th/
psukb/handle/2016/17324](http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/17324)
- Tossaporn Jindawan & Somchay
Boonkongmark. (2022). Problems
of criminal liability for Implementation
of Discretion of Government Officer
to Issue an Identification card and Adding
a Name to Civil Registration. *Journal
of MCU Peace Studies*, 10(7), 3118-3128.
[https://so03.tci-thaijo.org/index.php/
journal-peace/article/view/265084/
176524](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/265084/176524)



